

JANUAR 2016

BEHOV FOR BEDRE TOLKNING I RETS- OG SUNDHEDSVÆSENET

Institut for Menneskerettigheder har set nærmere på brugen af tolke i rets- og i sundhedsvæsenet. I straffesager oplever dommere, advokater og anklagere, at tolkebistanden på flygtninge- og indvandrersprog kan være forkert, mangelfuld eller uprofessionel. I sundhedsvæsenet bliver pårørende i vidt omfang brugt som tolke. For at forbedre rets- og patientsikkerheden anbefaler vi en certificeringsordning for tolke og en egentlig tolkeuddannelse.

UPROFESSIONELLE TOLKE I RETSSALEN

I undersøgelsen **Tolkning i retsvæsenet** fra 2016 giver dommere, advokater og anklagere udtryk for, at mange tolke ikke er dygtige nok, og at det giver problemer. Undersøgelsen fokuserer særligt på tolkning på udbredte flygtninge- og indvandrersprog i forbindelse med straffesager.

Fordi der mangler uddannede tolke, sker det, at tolke i straffesager savner både sprog- og tolkekompetencer. De adspurgte i undersøgelsen fortæller om tolke, der mangler basale sproglige færdigheder, ikke kender forretningsgangen, eller tager parti i sagen.

SVÆRT AT SPOTTE MANGELFULD TOLKNING

Flere af deltagerne i undersøgelsen peger desuden på, at det er svært for dem at afgøre, om en tolk gør et godt arbejde, da de sjældent forstår begge sprog. Ofte er det kun tolken selv, der ved, om tolkningen er korrekt.

Det er tilfældigheder, der afgør, om sproglige misforståelser i retten opdages, og om mangelfuld tolkning bliver stoppet. Hvis tolken ikke påkalder sig opmærksomhed, er der reelt intet, som kan hindre, at straffesager ved de danske domstole

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER ANBEFALER:

- At der oprettes en tolkeuddannelse rettet specifikt mod de vigtigste flygtninge- og indvandrersprog.
- At der etableres en certificeringsordning og et nationalt og offentligt tilgængeligt register over certificerede tolke.
- At offentlige myndigheder forpligtes til kun at anvende certificerede tolke.
- At forbuddet mod brug af børn som tolke i sundhedsvæsenet udvides, så det reelt også gælder børn mellem 15 år og 18 år.
- At regionerne sørger for, at videotolkning bliver nemt at bruge for de praktiserende læger samt på hospitalerne.

afvikles på et usikkert grundlag. Instituttets undersøgelse peger således på, at der i forbindelse med tolkede straffesager **kan** være retssikkerhedsmæssige problemer i et omfang, man ikke kender.

PÅRØRENDE OG BØRN SOM TOLKE

I vores undersøgelse **Lige adgang til sundhed** fra 2014 spurgte vi et repræsentativt udsnit af de praktiserende læger om deres brug af tolke. 48 % svarede, at de ofte eller af og til brugte voksne pårørende som tolke, og 20 % svarede, at børn har været brugt som tolke.

Brugen af pårørende som tolke indebærer flere problemer. De pårørende mangler professionel distance og færdigheder i at tolke. Det kan betyde, at der ikke sker en neutral og saglig formidling af informationer. I værste fald får læge og patient ikke alle de oplysninger, de burde. Brugen af børn som tolke kan have alvorlige konsekvenser for det enkelte barn og skade relationen mellem barn og forælder.

Sundhedsministeriet har efterfølgende pr. 1. maj 2015 ændret bekendtgørelsen om tolkebistand efter sundhedsloven, så det ikke længere er lovligt, at børn under 18 år tolker, når deres

forældre eller andre pårørende er hos lægen.

Børnene må nu kun tolke i akutte og livstruende situationer. Dog må børn over 15 år fortsat tolke i lette og uproblematisk sager.

FORDELE VED VIDEOTOLKNING

Undersøgelsen **Lige adgang til sundhed** beskriver, hvordan videotolkning – hvor en professionel tolk deltager på computerskærmen via internettet – kan være en del af løsningen på problemerne med tolkning i sundhedsvæsenet.

Positive erfaringer fra Odense Universitetshospital viser, at man med videotolkning opnår kortere og mere fokuserede samtaler og har brug for færre forskellige tolke. Og de tolke, der ofte anvendes, lærer lægefaglige begreber, sammenhænge og problemstillinger at kende. Dog løser brug af videotolkning ikke det grundlæggende problem, at alt for mange tolke hverken er uddannet i sprog eller tolkning.

RET TIL TOLKEBISTAND I STRAFFESAGER

Ifølge den Europæiske Menneskerettighedskonvention har enhver, der er anklaget for en forbrydelse, ret til tolkebistand, hvis vedkommende ikke forstår eller taler det sprog, der anvendes i retten.

LIGE ADGANG TIL SUNDHED

Det offentlige sundhedssystem skal være et tilbud, som alle borgere kan benytte på lige fod. Det er slået fast både i dansk lovgivning og i menneskerettighederne. Mangelfuld tolkning kan forhindre patienter med etnisk minoritetsbaggrund i at få adgang til den rette behandling.